

Eva a Frank Elstnerovi na snímku pořízeném v červenci 1938

Škoda Rapid v Buenos Aires – za ním DKW ze zastoupení Auto-Unionu

propagace mladoboleslavské automobilky.

Řečeno dnešním slovníkem, Frank a Eva Elstnerovi se tehdy stali tvářemi automobilové značky Škoda, jejich snímky se hojně objevovaly v prospektech vozů Popular a Rapid. Značnou publicitu jim vynesla i „Velká studijní cesta Malou dohodou“, při níž s polokabrioletem Škoda Rapid jeli v létě 1937 z Paříže přes Ženevu a Terst do Bělehradu, Bukurešti a poté se přes Podkarpatskou Rus a Bratislavu vraceli do Prahy.

Na rok 1938 Elstner plánoval jízdu do východní Afriky, ale politická situace a obchodní zájmy automobilky způsobily, že se musel přeorientovat na Jižní Ameriku, na Argentinu a Uruguay. Do těchto zemí se v té době začaly vyvážet desítky vozů Škoda Popular, takže v bilanci exportu nahradily občanskou válkou zdecimovaný španělský trh.

V letech 1936 až 1939 bylo do Argentiny expedováno 272 vozů Škoda Popular, 8 automobilů Rapid, jedna limuzína Superb a 80 nákladních vozů Škoda Diesel. Do Uruguaye ve stejné době odešlo 181 vozů Popular, z nichž menší část byla v podobě podvozků, na něž se na místě stavěly dodávky, a čtverečce nákladáků.

Elstnerovi do Argentiny cestovali z italského Janova, strávili osmnáct dní na palubě parníku Augustus s mezipřistáními v senegalském Dakaru, brazilském Riu de Janeiro a uruguayském Montevideu.

V Buenos Aires prošel jejich automobil, jeden z prvních exemplářů modelu Popular 1100 s větším čtyřválcem OHV o objemu 1089 cm³ a výkonu 30 k (22 kW), důkladnou prohlídkou v místním servisu Škoda. Při té příležitosti vznikla řada zajímavých snímků ze zákulisí argentinského zastoupení české značky.

Elstnerovi v Argentině

V létě neklidného roku 1938 podnikl F. A. Elstner s manželkou Evou a vozem Škoda Popular 1100 cestu do Argentiny. Připomeňme si ji trochu jinak, než bylo dosud zvykem.

Podruhé do zámoří

František Alexander Elstner (1902–1974), přáteli zvaný Frank, a jeho paní Eva se výrazně zapsali do historie značky Škoda už v roce 1936, kdy s polokabrioletem

Popular absolvovali 25 000 km dlouhou cestu napříč Spojenými státy, Mexikem a poté západní Evropou. Akci nazvali „100 dní v malém voze“ a po jejím úspěšném zakončení se Elstner stal zaměstnancem

Elstnerovi s vozem Popular 1100 před odjezdem do Argentiny

Dvojportrét Evy a Franka Elstnerových, který v propagaci materiálech používala automobilka Škoda

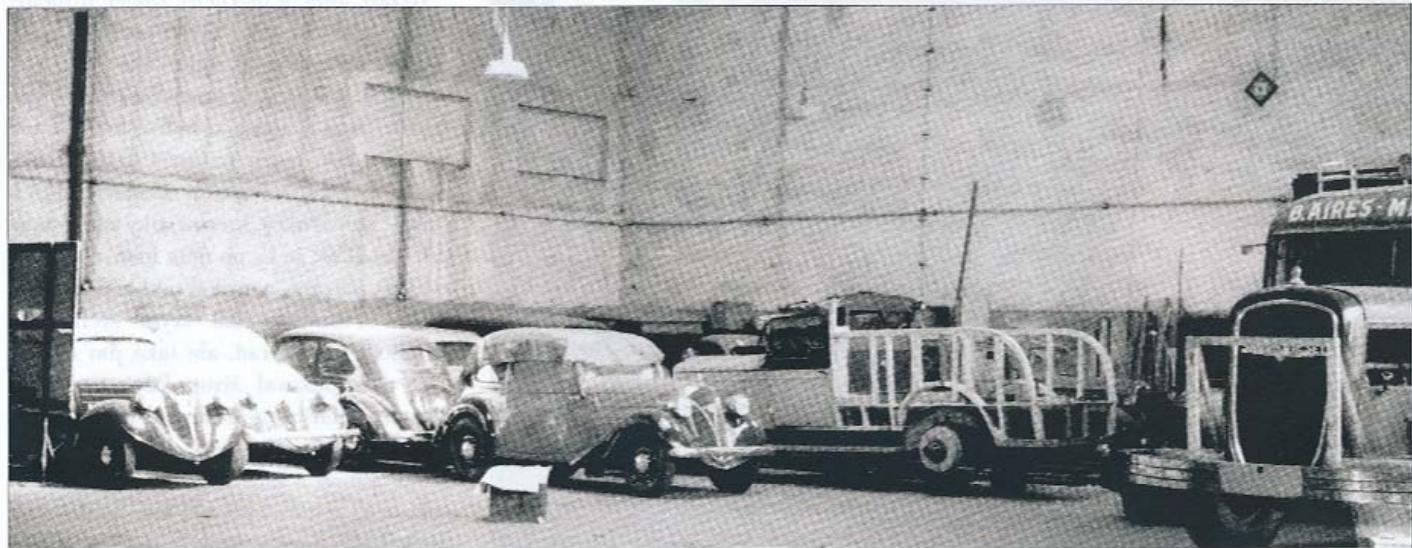
Většina těchto záběrů nebyla vhodná k propagačnímu využití, příliš věrně zobrazovaly latinskoamerickou realitu, o to větší však dnes mají dokumentační hodnotu. Vzácností jsou ale i naaranžované záběry černého sedanu Škoda Rapid při tankování u čerpací stanice v centru metropole, shodou okolností jen pár desítek metrů od prodejny konkurence, německého koncernu Auto-Union, s nabídkou vozů

DKW, Audi, Horch a Wanderer.

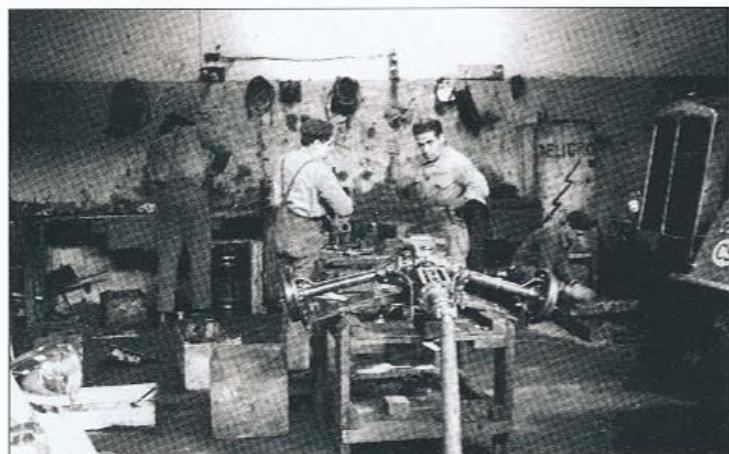
Ještě předtím, než odstartovali k dálkové jízdě do nejsevernější oblasti Argentiny, zúčastnili se Elstnerovi 7. srpna 1938 v Rosariu, třetím největším městě země, zahájení autosalonu pořádaného souběžně s hospodářskou výstavou. Značku Škoda tam reprezentovalo pět osobních automobilů Popular a Rapid a dva nákladní vozy Škoda-Diesel.

Třetí byl don Francisco

Po návratu do Buenos Aires naložili do vozu vše potřebné k výpravě za dobrodružstvím a exotickými fotografickými a filmovými záběry a vyjeli k severu. Dvoučlenná posádka se na poslední chvíli rozrostla na tříčlennou, přidal se k nim František Lhota alias don Francisco, krajan a majitel kožešnictví v ulici Esmeralda č. 916.

Automobily Škoda Popular a Rapid ve skladu v Buenos Aires

Vzácný snímek: pohled do dílny servisu Škoda v Buenos Aires

Nákladní Škoda-Diesel v průjezdu, vpravo paní Eva v kloboučku

Sedan Škoda Rapid při tankování v centru argentinské metropole

V Buenos Aires: v bílém pláště Francisco Lhota, u vozů paní Eva

Bývalý lovec a ostrílený znalec divočiny neváhal svléknout bílý pracovní plášť a utéct manželce od rodinného krbu, jen aby mohl s oběma „gringos“ z Prahy vyrazit na Gran Chaco, k bolivijské hranici. Vzal s sebou nejen pušku a další nezbytnosti, ale i trojici lehkých skládacích lůžek vlastní konstrukce, kterou roky zdokonaloval. Nebál se, že by po něm manželka dala vyhlásit pátrání, neutíkal takhle poprvé.

Don Francisco dal svým svěřencům mnoho cenných rad, ale také jim několikrát zkomplikoval život, když jim chtěl ukázat nefalšovanou argentinskou divočinu. Neměl totiž představu, kudy se dá projet autem a kudy ne. Při jedné takové „zkratce“ je musel přes 11 km dlouhý úsek pralesních necest protáhnout za drahé peníze pronajatý kamion.

Popular ročníku 1936 lehce unavený argentinským provozem

Argentinský caballero se zájmem obhlíží český Popular 1100

Někdy nebylo snadné najít alespoň trochu sjízdnou cestu

Cesty na severu Argentiny nebyly uzpůsobeny pro automobily

Cestou argentinským vnitrozemím zažili mnohá překvapení, mezi ta příjemná patřil velmi dobře vybavený autoservis, který ve městě Concepción vlastnil a provozoval Václav Pavelka, syn českých přistěhovalců.

Z Tucumánu, města ležícího asi 1100 km severozápadně od Buenos Aires, podnikli 1500 km dlouhou okružní jízdu po cestách a necestách oblasti Gran Chaco až do Jujuy a k bolivijské hranici. Pilně fotografovali a filmovali, zlatavě hnědý polokabriolet Popular 1100 zvěnčili v sousedství přírodních zajímavostí i na žánrových snímcích, na nichž se mnohdy objevovaly děti.

V severozápadním cípu země, v provincii Salta, je překvapilo setkání s moderní pojízdnou lékařskou ordinací postavenou na podvozku americké třítunky Dodge. Lékař, původem Ital, objížděl řidce obydlený kraj a v terénu poskytoval péče všem potřebným, od nemluvnat po starce. Don Francisco s ním živě diskutoval o svém oblíbeném tématu, léčivém účinku všudyprítomného argentinského prachu na lidi i zvířata. Ortodoxně uvažujícího pana doktora však zjevně nepřesvědčil.

Dojemné pak bylo setkání s krajánem, který na ně dva dny čekal v Jujuy. Pan Kajtman, rodák z Hluboké nad Vltavou, pracoval na argentinsko-bolivijském pomezí

Popular 1100, kaktusy a paní Eva a don Francisco na koních

jako prospektor, vyhledával ložiska ušlechtilých nerostů pro těžební firmu polského inženýra Galinského. Bylo mu jasné, že se do staré vlasti kvůli neutěšené finanční situaci nejspíš už nikdy nepodívá, a tak si chtěl alespoň česky popovídат a zazpívat. Na rozloučenou mu věnovali sošku Pražského Jezulátka, jednu ze tří, které pro podobné případy vezli s sebou.

Během zpáteční cesty k jihu Elstnerovi s donem Franciskem projeli podhůřím And a absolvovali několik vyjízděk na koních do míst, kam by se s autem nedostali. Stále více je však pronásledovaly zneklidňující zprávy z Evropy, které hovořily o vážném ohrožení Československa hitlerovským Německem a o akutním nebezpečí války.

Elstner si potrpěl na žánrové obrázky – zde s dětmi a pejskem

Dodge v roli pojízdné lékařské ordinace v provincii Salta

Koupě ovoce byla vhodnou příležitostí k rozhovoru a snímků

Don Francisco vysvětuje lékaři vliv prachu na lidské zdraví

Jeden z mnoha Elstnerových propagacních snímků s kaktusy zbožím, u Tucumánu

Před almacenem, obchodem se smíšeným zbožím, u Tucumánu

Rychle domů

Po dvanácti dnech a více než šesti tisících najetých kilometrů se kvapně vrátili do Buenos Aires. Paní Eva nutně potřebovala lékařské ošetření, po bodnutí hmyzem ji sužovalo zánětlivé onemoenění. Jakmile směla opustit lůžko, vydali se na cestu do Evropy.

Na palubě parníku se přeplavili přes široké ústí La Platy do uruguayského přístavu Colonia, kde na ně čekal místní závodník na vozech Škoda Popular Victor Borrat Fabini. Na pěkné silnici vedoucí do Montevidea byla Elstnerova „jedenáctistovka“ o málo rychlejší než Fabiniho „litr“, předháňky to prý byly náramné.

Plány na rekordní jízdu dvou vozů Popular na trase Montevideo – Rio de Janeiro však padly, Elstnerovi narychlo získali místa pro sebe i vůz na lodi Massilia, která vyplouvala 12. září směrem do Evropy.

Po šestnácti dnech plavby zakotvila Massilia 28. září v Bordeaux, naší

S mládětem pumy si paní Eva v Rosariu pohrála, ale nekoupila je

Popular na náměstí v Tucumánu v argentinském vnitrozemí

Odleva: paní Eva, kraján Kajtman, don Francisco a Ing. Galinski

Moderní čerpací stanice a autoservis na okraji města Córdoba

cestovatelé zanechali vůz s těžšími zavazadly v přístavu a spěchali na rychlík do Paříže. O den později nastoupili v Le Bourget do posledního letadla, které mířilo do Prahy před vypršením Hitlerova ultimáta Československu. V podvečer 29. září 1938 se vrátili do zatemněné Prahy, jen pár hodin předtím, než Hitler a Mussolini uzavřeli v Mnichově s představiteli Francie a Velké Británie dohodu, podle níž se Československo muselo vzdát zhruba třetiny svého území, především Sudet.

Zákaz přepravy československého zboží přes Německo způsobil, že exponáty připravené pro říjnový pařížský autosalon neopustily Mladou Boleslav. Pařížský zástupce značky Škoda přivezl z Bordeaux Elstnerův Popular 1100 a doprál mu potřebné opravy a omlazovací kúru. Díky týdennímu odkladu zahájení autosalonu vše do 13. října stihli, „argentinský“ vůz byl jediným reprezentantem nové modelové řady 1100. Do improvizované expozice si

z Belgie vypůjčili dva další automobily Popular s litrovým motorem, roadster a sedan, vše doplnoval panel s mapou okleštěného Česko-Slovenska a tabule s vysvětlujícím textem.

Po skončení autosalonu zůstal zlatohnědý polokabriolet v Paříži, Elstner se pro něj vydal až v prosinci. Do Prahy se s vozem vrátil den po Novém roce 1939, při průjezdu Německem si užil svoje na zasněžených a zledovatělých silnicích.

Elstnerovi tento vůz používali až do podzimu 1939 a paní Eva v něm zažila jednu z nejhorších chvil svého života. To když ji 15. března 1939 nákladák německého Wehrmachtu pár kilometrů za Prahou, u Vinoře, srazil ze silnice. Popular skončil koly vzhůru, řidička naštěstí jen s lehčími poraněními v nemoocni.

Během následujících čtyř týdnů se podařilo vylečit paní Evi i statečný automobilem. O své jihoamerické výpravě pak Elstnerovi pořádali přednášky

doplňné promítáním diapozitivů a filmu. Pojmenovali je *Argentinou na Gran Chaco, autem a Argentina, nejkrásnější dovolená*. V roce 1940 poprvé vyšel v Albertově nakladatelství cestopis *Tango argentino*, v němž F. A. Elstner barvitě vyplíčil a desítkami snímků ilustroval celé jihoamerické dobrodružství.

Jan Tuček

Foto: archiv Reného Elstnera

Popular manželů Elstnerových v říjnu 1938 na autosalonu v Paříži

F. A. ELSTNER
muž činu

Aerovkou do Afriky,
Popularem do Ameriky,
Minorem k rovníku...

GRADA

Jan Tuček

Více k tématu se dočtete v knize F. A. Elstner, muž činu s podtitulem *Aerovkou do Afriky, Popularem do Ameriky, Minorem k rovníku* autoru článku Jana Tučka. Knihu vydalo pražské nakladatelství Grada Publishing. Na 144 stranách formátu 16 × 24 cm s pevnou vazbou připomíná životní pouť cestovatele, spisovatele, motoristického novináře, rozhlasového reportéra a hlasatele, ale také neúnavného propagátora skautingu, tábornických dovedností a dopravní bezpečnosti. Poutavý text doplňuje 155 fotografií a kreseb. Prodává se za 299 Kč